

8 § Svar på interpellation 2008/09:574 om lagring av trafikdata

Anf. 21 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Thomas Bodström har frågat mig när jag avser att lägga fram ett lagförslag om lagring av trafikdata.

Genomförandet i svensk rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv om lagring av trafikdata för brottsbekämpning kräver avvägningar mellan behovet av en effektiv brottsbekämpning och skyddet för den enskildes integritet. Direktivet och det förslag till genomförande som har lämnats i ett utredningsbetänkande har varit föremål för noggranna överväganden i det avseendet. Det är min avsikt att regeringen ska lägga fram en proposition i höst.

Anf. 22 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! För att ge lite fakta när det gäller trafikdata är det till skillnad från till exempel buggning och annat inte något nytt. Lagring av trafikdata har vi haft i Sverige i princip sedan vi införde telefonen, och under flera decennier har polisen använt det.

Det har varit oerhört effektivt. Det är ett av de absolut viktigaste verktygen. Vid sidan av dna tror jag att det är det allra viktigaste.

När det gäller överenskommelsen handlade det inte om att införa något nytt. Det var för att kunna rädda det som polisen redan har. Till vår stora förvåning var Beatrice Ask och Moderaterna emot att Sverige skulle ingå den överenskommelsen, men efter mycket om och men lyckades man genomföra den.

Det här är något som polisen är väldigt orolig för att förlora. Det kommer man att göra om det här inte genomförs successivt, därför att telebolagen övergår till att fakturera månatligen. Det är det som är hela problemet. Skulle de inte göra det skulle vi inte behöva genomföra någonting över huvud taget. Då skulle vi bara kunna fortsätta.

Det finns också en rättssäkerhetsproblematik i detta. Tidigare har det inte funnits någon tid för hur länge det ska lagras. Det har inte heller funnits någon reglering när det gäller kostnaderna.

Sju partier av sju gav telebolagen möjlighet att spara trafikdata så länge behovet fanns så sent som 2001. Det är intressant i den här debatten att komma ihåg det: Sju av sju partier tyckte att man får spara de här sakerna. Det vill säga att kunna spara uppgifter om vilka personer som har varit i kontakt med varandra.

Det är mycket märkligt med Moderaternas inställning här. Jag tror att alla som har följt den här frågan har kunnat se hur Beatrice Ask har dragit på det. Det är något som antogs redan i mars 2006. Överenskommelsen var 2005, den som du var emot.

Direktiv ålade medlemsstaterna att genomföra direktivet senast den 15 september – hör nu – 2007. Den 18 maj tillsattes en utredning med förslag om hur det skulle kunna genomföras. Vi trodde att vi kanske inte skulle bli klara 2007, om vi hade fått fortsätta, men redan i november 2007 presenterades utredningen av Gudrun Antemar. Då går det inte att säga att man har för avsikt att lägga fram en proposition i höst. Polis och åklagare kräver att få svar på varför man har försenat det och varför man nu är anmäld för detta inom EU.

Då kommer vi till det som är det mest märkliga. Hade det funnits en konsekvens i din inställning, Beatrice Ask, att man är emot det här som gäller uppgifter där två personer har varit i kontakt med varandra hade man samtidigt varit emot FRA. Där handlar det om att avlyssna människor som dessutom många gånger är oskyldiga

till brott. Då hade man kunnat förstå det. Men när man är för FRA handlar det om att man hör vad människor säger och att det inte finns någon tidsgräns på det sättet och inte samma grad av misstanke. Dessutom tar man emot trafikdata som inte handlar om vad personer säger utan bara handlar om att de har varit i kontakt med varandra.

Beatrice Ask är inte ensam om detta. Det är många borgerliga ledamöter här som säger många saker. Men sedan när det väl kommer till kritan röstar de ändå för FRA.

Jag undrar därför hur det kommer sig att man klarar att lägga fram förslaget om FRA och ha en sådan speed i fråga om det och kan acceptera att man avlyssnar vad människor säger till varandra och vad de skriver till varandra på mejl och så vidare när man inte kan rädsla det som redan finns för polis och åklagare inom rimlig tid utan att bli anmäld. Hur kommer det sig att man kommer fram till denna obegripliga logik? Jag vore tacksam för svar på detta.

Anf. 23 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det är inte alls obegripligt. Men jag har förstått att Thomas Bodström har svårt att skilja på dessa saker. När det gäller FRA handlar det om skydd när det gäller hot och så vidare som har en utrikesrelaterad anknytning.

När det gäller lagring av teledata var beskrivningen någorlunda korrekt, det vill säga att detta är information som har funnits länge och som är väldigt användbar i brottsbekämpande syfte. I den meningen är det inget nytt.

Men det som har varit är att polisen har haft möjlighet att ta till sig uppgifter som har funnits hos operatörerna och har kunnat tanka in den typen av information.

Det som den förra regeringen gjorde var att man på ett väldigt hafsigt sätt – jag kommer ihåg det mycket väl – slängde fram ett förslag för att ålägga dem att lagra mängder av information om alla människors telekommunikationer. I de första skedena kommer jag mycket väl ihåg att man inte heller då från regeringssidan kunde förstå att vi var bekymrade eftersom viss Internettrafik kom in i denna information. Det var alltså ganska knöligt, dåligt och illa förberett.

Jag vill dock säga att förslaget förbättrades under resans gång. När det så småningom landade i ett EU-direktiv var det tämligen anständigt. Men faktum kvarstår att det handlar om att ålägga en lagring av mängder av uppgifter om kreti och pletis trafik när det gäller telekommunikationer, och det är ändå en fråga som måste hanteras med respekt för integritet och på ett sådant sätt att man ändå går igenom det hela. Det är alltså en väldigt stor skillnad mellan det och att hålla koll på att vi inte har extrema terrorgrupper eller annat som hotar landets säkerhet.

Hur som haver finns det ett direktiv, och vi är skyldiga att införa delar av detta. Men vi har inte gjort det tillräckligt snabbt. Ett skäl till det är att utredningen som vi tillsatte för att se hur Sverige nu ska agera valde att inte dela upp det som gäller telefoni och helheten. Det gjorde att vi redan var försenade i fråga om det som skulle träda i kraft när det gäller telefoni. Det var redan den 15 september 2007. Sedan har det blivit ytterligare försenat därför att det i det här landet finns ett stort folkligt engagemang när det gäller integritetsfrågor. Jag har respekt för det. Jag har respekt för att vi måste diskutera vad som är rätt och rimligt och hur man gör avvägningen mellan integritetsaspekter och brottsbekämpning. Det har jag naturligtvis tyckt att man måste göra i alla dessa frågor. Det gäller även buggning och annat. Jag tror inte att man ska säga: Ni sade ja till detta, och nu säger ni nej till detta. Man måste naturligtvis se helheten och ha en viss logik i det hela.

Men genom de förbättringar som skedde och det direktiv som är antaget måste vi införa regler i Sverige som rör lagring av teledata, och det är väl bra. Men vi måste se till att de uppfyller sådana villkor att människor känner sig trygga med det. Det innebär nämligen att vi ska tvinga företag att lagra information om människors teletrafik. Det har tidigare inte varit ett tvång för dem att lagra. Det finns också ekonomiska aspekter på detta som man givetvis ska reda ut.

Jag vet att vi är försenade och till och med stämda. Vi har gett svar om att vi räknar med att lägga fram en proposition i höst. Dock är vi inte ensamma. Det finns flera andra länder som har motsvarande omsorg när det gäller att se till att i sitt land lägga fram ett genomarbetat förslag när det gäller lagring av teledata.

Anf. 24 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nu börjar du låta som mina barn, Beatrice Ask. När jag säger att de har gjort något dumt säger de: Det är inte bara jag som har gjort det här.

Jag tycker att det var ett väldigt dåligt sätt att försvara detta. Men jag tycker att det var ännu mer anmärkningsvärt att höra förklaringen om FRA. Ärligt talat har jag jobbat med detta i flera år, och jag vet precis vad det handlar om. Det handlar inte alls om bara terrorgrupper. Det handlar till och med om flyktingströmmar och valutaspekulationer men också om organiserad brottslighet. Då har vi alltså FRA som ska arbeta mot organiserad brottsligheten. Vi har även datalagring för att arbeta mot organiserad brottslighet. Det är samma människor som vi talar om. Det framgår också att det även gäller människor som är i Sverige – svenskar. Det kan vara FRA. Det är precis samma människor. Det är bara två olika metoder.

Vi har alltså FRA där man avlyssnar människor. Man hör vad människor säger. Man hör orden och läser deras mejl. Där är det inga problem. Där kan man bara köra på. Men när det gäller trafikdata ska vi vara medvetna om att de visserligen är integritetskränkande, och rätten att lagra dem har funnits och används också i praktiken. I princip vartenda samtal i det här landet har lagrats. Att kunna fortsätta med dessa saker innebär trots allt att man inte hör vad människor säger utan bara att man får reda på att de har varit i kontakt med varandra.

Därför säger jag att det är en obegriplig logik att man tillåter, till exempel när det gäller att bekämpa organiserad brottslighet, det ena regelverket – att avlyssna människor. Där kan man köra på för fullt. Där är det inte några integritetsproblem över huvud taget, utan där är det bara att blåsa på. Där ska man kunna avlyssna oskyldiga människor och höra vad de säger. Men när det gäller det andra, nämligen polisens verktyg, då ska det ta så lång tid att vi till och med blir stämnda. Inte ens nu har vi ett förslag. Jag trodde faktiskt att Beatrice Ask skulle kunna säga att ett förslag kommer i september eller i början av oktober, alltså lite mer än att man bara har avsikten att lägga fram en proposition. Vi vet att det finns stora problem när man säger på det sättet. Det är det som är så märkligt, och det är det som jag vill ha svar på. Vad är det egentligen som är problemet? Intellectuellt håller detta inte ihop över huvud taget. Det är en total intellektuell kollaps när det gäller dem som är för FRA. Jag säger att Beatrice Ask absolut inte är ensam. Det finns många borgerliga ledamöter här inne som gladeligen röstar ja när det gäller FRA men som är väldigt bekymrade i fråga om att ändra från ett år till sex månader när det gäller datalagring. Det är ingenting annat än en intellektuell kollaps av den enkla anledningen att man tillåter detta och sväljer kameler och silar mygg. Det som FRA håller på med är nämligen så oerhört mycket mer integritetskränkande jämfört med när polis och åklagare fortsätter sitt arbete med datalagring. Det är därför som detta inte hänger ihop. Det skulle finnas en logik om det handlar om människor som är mot både FRA och datalagring. Då förstår man absolut logiken i det. Då är man mot dessa saker och tycker att det inte är tillräckligt viktigt att bekämpa organiserad brottslighet, terrorism eller flyktingströmmar som man vill hålla koll på via FRA. Eller också tycker man inte att polisens och åklagares arbete att bekämpa organiserad brottslighet via datalagring är tillräckligt för att uppväga det som ligger i den andra vågskålen, nämligen den personliga integriteten som det handlar om när uppgifter sparas när A har kontakt med B.

Men, som sagt, Beatrice Ask, du har faktiskt hela tiden varit för FRA och mot datalagring. Du försökte faktiskt själv stoppa detta personligen i slutet av 2005. Då hade det inte blivit någon överenskommelse över huvud taget i hela EU. Det hade varit en fullständig katastrof för svensk polis och åklagare, men inte minst för alla oskyldiga människor som skulle ha drabbats om vi inte hade fått denna överenskommelse. Då hade detta verkligen skjutits fram flera år.

Jag vill gärna ha ett svar på hur det kommer sig att ni kan vara för FRA samtidigt som ni har så förtvivlat svårt att genomföra någonting som faktiskt ligger färdigt att genomföra sedan ett par år tillbaka. Jag vore jättetacksam för ett svar på det.

Anf. 25 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag avstår från att betygsätta den intellektuella spänsten. Men det är ändå så att FRA inte ägnar sig åt brottsbekämpning utan åt insamling av underrättelser om utrikesbaserade händelser och skeenden. FRA får inte heller lagra information, medan lagring av teledata handlar om att lagra mängder av information om hur

människor använder telefoner och annan telefoni i Sverige hela tiden. Det är faktiskt två lite skilda verksamheter när det gäller ändamål och annat.

Jag ifrågasätter inte att polisen har stor nytta av denna typ av uppgifter. Det har jag aldrig gjort. Däremot har jag sett den problematik som ligger i att ålägga privata företag att lagra mängder av information om enskilda människor och har tyckt att man måste fundera igenom det ganska noggrant och under vilka betingelser och på vilket sätt den får lagras och hanteras och så vidare.

Ja, men det finns ett förslag sedan länge. Hade ni kunnat stoppa det här inom EU hade det varit katastrof, heter det. Det tror jag inte alls! Det var en evinnerlig tur att EU kunde rätta till en del av de brister som de ursprungliga ihopkrafade anteckningarna från departementet – eller om det var från Thomas Bodström själv – visade på när vi första gången hörde om detta i justitieutskottet.

Faktum kvarstår: Vi har en skyldighet att genomföra en lagstiftning för att säkerställa att vi genomför direktivet. Polisen är angelägen om att få det; det har vi också naturligtvis fått klart för oss – det visste jag redan, men så är det. Det finns också invändningar mot utredningen.

Vi kommer att lägga fram en proposition i denna del. Jag har för avsikt att göra det under hösten. Det är det som efterfrågats i interpellationen. Mitt svar är alltså: Ja, det kommer en proposition. Den kommer att läggas fram och att reda ut hur Sverige ska förhålla sig till det här direktivet. Men det kommer att ske utifrån en bedömning där hänsyn tas både till brottsbekämpande myndigheters behov och nytta av att ha den här typen av information och till de integritetsaspekter som väldigt många ändå är bekymrade över.

Jag tror att det är viktigt att faktiskt ta den oro på allvar som en del känner och att arbeta igenom förslagen. Det var inte att på något sätt urskulda sig när jag sade att flera andra är försenade, utan jag ville bara påpeka att det inte är helt ovanligt att det när man lägger ned mycket arbete på det här tar lite längre tid. Tyvärr har integritetsdebatten inte bara i Sverige utan också i EU på något sätt kommit lite sent. I det förra programmet, det så kallade Haagprogrammet – det flerårsprogram som man arbetat med inom EU – nämns knappt ordet ”integritet”. Där är det bara så att säga brottsbekämpningens intressen som går före.

I det program som vi nu arbetar med och som så här långt kallas för Stockholmsprogrammet – där vi har påverkat och påverkar en hel del – har integritetsaspekterna fått en helt annan roll. Man kan också se en förändring i de här frågorna ute i Europa. Vad jag velat försöka säga är att det också märks eftersom det är fler länder än Sverige som är försenade med att lägga fast nationella regler utifrån det direktiv som EU har beslutat om. Men det kommer, som sagt, en proposition i höst.

Anf. 26 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Ärligt talat blir man inte klokare av förklaringen, Beatrice Ask. Du säger att FRA inte är operativt. Men det är väl sannerligen inte teleoperatörerna heller. Varken FRA eller teleoperatörerna är operativa, utan de sparar data. Det man gör beträffande FRA är att man tankar ned data från oskyldiga människor och hör vad de säger. Sedan kan det där användas exempelvis i kampen mot organiserad brottslighet – i vapensmuggling, för att ta ett konkret exempel.

Låt mig också säga att jag är *för* FRA. För att stoppa alla missförstånd, om man nu tror att det var vi på Justitiedepartementet som låg bakom detta, kan jag säga att vi är *för* ett rättssäkert FRA. Det jag menade var hur man kan vara emot att det tar så lång tid och dessutom vara aktiv motståndare som du, Beatrice Ask, i flera år varit mot trafikdatalagen när man är *för* FRA? Likheterna är ju så stora.

FRA är en civil myndighet. De sparar, tankar ned, data som används bland annat i kampen mot organiserad brottslighet. Sedan är det andra, till exempel Säkerhetspolisen, som utför arbetet; det är en sak. En annan är att det är teleoperatörerna som sparar, men inte vad människor säger utan att de har varit i kontakt med varandra. Det är inte heller Säkerhetspolisen som utför det operativa arbetet.

Jag ska i alla fall avsluta debatten med att säga att det faktiskt är första gången som jag hör ett löfte om att det här ska genomföras under denna mandatperiod. Det tycker jag är positivt. Det tar jag till intäkt för att vi har kommit ett litet steg på vägen. Därför ska jag avsluta med att ändå ge en eloge. Jag vet att det här har varit väldigt svårt och att du har varit motståndare till det. Men om du genomför detta under den här mandatperioden

– även om det kommer till våren – tycker jag att det är värt det arbetet och de debatter och diskussioner som vi har haft. Tack för den här debatten!

Anf. 27 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Efter det erkännandet känns det nästan som att man inte ska säga någonting mer. Men låt mig säga så här: Om Thomas Bodström vill diskutera innehållet och betydelsen av FRA är det väl lämpligt att han diskuterar det med försvarsministern.

Det är ganska stora skillnader mellan FRA och lagring av teledata, även om båda frågorna berör också integritetsaspekter. Alliansregeringen har ägnat betydande kraft åt att försöka ta hänsyn till den typen av aspekter.

På mitt ansvarsområde ligger lagring av teledata innebärande att vi ålägger privata företag att lagra information som de annars inte skulle lagra om enskilda människors teletrafik så att polisen kan tanka in det. Det är klart att man måste fundera igenom hur länge de ska lagra det, hur mycket, på vilka villkor det ska få användas och så vidare. Jag tycker att det är ganska självklart. Det rör då förhållanden och brottsbekämpning i Sverige.

De beslut som fattats när det gäller FRA handlar om att FRA är ett verktyg för att få underrättelser om utrikesförhållanden och hot mot Sverige. Såvitt jag kan förstå måste man förstöra information som tagits upp mellan två svenskar och så vidare därför att det krävs så att säga den här utrikesförankringen för att man ska få hantera det hela.

Men frågan gällde, som sagt, om det kommer ett förslag om lagring av teledata. Mitt svar är ja. Jag planerar att lägga fram en proposition. Det är ju vad vi har svarat med anledning av den stämning som finns. Jag hoppas att det blir ett förslag som många kan ställa sig bakom eftersom EU har bestämt att vi ska ha regler på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.